

Lugejatele!

1. Hoidke raamat määrdumise ja rikkumise eest, sest ta ei ole mitte ainult Teie, vaid ka kõigi teiste tarvitamiseks.

2. Mässige raamat paberisse, et ta teel koju ehk kogusse mustaks ega märjaks ei saaks.

3. Ärge lehitsege raamatut musta ja märja käega. Ärge kirjutage ega kriipsutage raamatusse. See teeb raamatu inetuks.

4. Ärge murdke lehenurki. Ärge pange pliiatsit, sullepead ega teisi suuremaid asju raamatu vahele. See lõhub köidet.

5. Ärge keerake raamatut kahekorra, siis murdub raamatu selg ja lehed rebenevad lahti.

6. Käige raamatuga õrnalt ümber, siis seisab ta kauem ja raamatukogu võib selle asemel, et raamatute parandamise peale raha kulutada, rohkem uusi raamatuid osta.

7. Hoidke iseäranis vanu kulunud raamatuid, sest paljud neist ei ole enam müügil.

8. Teatage koguhoidjale, kui leiате raamatus märkusi, kriipsutusi, puuduvaid ja lahtisi lehti või mõne muu vea.

9. Tooge raamat õigeaks ajaks tagasi. See kergendab raamatukogu tööd ja võimaldab teistele, kes lugeda soovivad, raamatu saamist.

Kõigi maade töölised, ühinegem!

L. 3. 54

II RÜNNAK

NOORSOTSIALISTLIK AJAKIRI

Julgesti vennad

6815

Tulge meiega!

Rusuv on aeg, millest läbi suundub meie võitluse tee. See on lame ja kõle rännak läbi sünge udu, mis kedagi ei vaimusta ega too rõõmuläiget nukraisse silmi.

Kümme aastat riiklikku iseseisvust, on see meie rõõmu toonud, on see pannud tuksuma erksamalt töörahva murest koormatud südame? Ei, riiklik iseseisvus pole meie põlvele enam mingi ideaal. See on töölisnoorpõlvele paratamatus, nagu paratamatus oli möödunud maailmasõdagi, millest võisid hankida tulu kõik pääle päevast-päeva rühkiva töörahva. Vaimselt maailmasõja aastad oma uduhallide järglastega on tähendand peatamatut tagasiminekut.

Sellest ajanäpususest on suurimal määral puudutatud meie töölikklass, töölisnoorpõlv esmajärjekorras. Ta on võrsund suurte katastroofide ajajärgul, üles kasvand maailmasõja mõlus ja on kasvand sellest kehaliselt nõrgaks, ta vaimgi on piiratum. Kürest möödund revolutsioonituli on kadund reaktsiooni hallusse, aastaid kestnud majanduslik kriis hoolitseb, et kasvava töölisnoorpõlve kannatused oleksid täielikud. Kestev tööpuudus ja sellega ühenduses olev otsatu häda on meie vanemate saatus, ta on sellega ka kasvava töölisnoore saatus.

Ajalugu on asetand meid raskeimale võitlusväljale. Varemetele, millised meie jättis ilmasõda ja kodusõja aastad, kõikjale kütüniya majanduskriisi ja üha kasvava poliitilise tagasikiskumise surve all meie peame ehitama tugeva sotsialistliku noorsooliikumise, mis oleks aluseks lähema tuleviku võimsale töölikklassile. Õnnestub see?

Ent võitluse raskusi tunnustada tähendab ka julgust nende kõrvaldamisele asumiseks. Kunagi ei tohi meie unustada, et elame ennenägematul ülemineku ajal. Tänapäeva töölisnoorpõlve traagikale, kapitalistlik-kodanlise hullumeelsuse kõrguspunktile seltsib õnnetunne teadmisesest, et meie seisame uue aja lävel. Läbi tihkja udu ja ääretu pori heliseb võimsalt töörahva võitlushüüe, mägitippudeni küünib vasaarahoopide mürin: teadliku töörahva töö uue ühiskonna ja vaimuelu, uue sotsialistliku ilma ehitamisel.

Vaikuses ja seisakus on rohkem revolutsiooni kui me seda aimatagi suudame. Tarvis on ainult tugevat tõuget, mis purustab meie ümbritseva painajaliku halli udu, ja töölikklassi rünnakuhüüe müriseb vägevana äiksenä üle kõduneva kapitalistliku ilma.

Kevadtormide lapsed tahame olla!

Proletaarlik noorpõlv! Vabrikuis, töökodades, põldudel ja laevadel töötavad noormehed ja neiud, teid ootab kevad!

Mida teha?

Viibimata koonduda Eesti Noorsotsialistliku Liidu ühinguisse ja luua need, kus neid veel pole. Tuleb loobuda kodanliste ja kristlikkude noorsooühenduste ja kaitseliitude toetamisest, et mitte anda võimu kodanlusele valitsemiseks oma vaimu ja keha üle.

Rahvusvahelise töölisnoorte peres ka Eesti noorproletariaat peab esinema väarikana liikmena.

Ons revolutsioon surnud maa pääl?

Ei!

Ta elab!

Ta ootab teis, noorus!

Gg. Engelbert Graif

Rahvaharidus või klassiharidus

Tänapäeval ei ole mõningais sotsialistlikkudes ringides sõnad tööliklass, klassivõitlus, klassiriik, klassiharidus kuigi hääs kuulsuses. Need lõhnavat marksistliku lastetoa, tööliikumise sünniaastate järele, millistest tänapäev olevat kaugelt üle kasvand. Olevat jõutud „riikliku mõtteviisini“, usutakse „rahvuslusse“ ja „rahvusihtsusse“, võideldakse „rahvuslike väärtuste“ eest. Pole sellepärast mingi ime, et ka suurtes töörahva hulkaades tehakse kihutustööd „täiesti erapooletu“ rahvakooli ja „objektiivse“ rahvahariduse arendamiseks.

Sellele „rahva“ haridusele on iseloomulikud kaks põhimõtet: „tugeva isiku kasvatamine ja kõike haarav „üldharidus“. Mõlemad põhimõtted pole ju täiesti vastuvõtmatud. Teatud arenguastmeil pole nende kasutamine üleliigne, eriti veel kui see sünnib sihikindlal pedagoogilisel juhtimisel. Ent, mõningad vähesed erandid maha arvatud, praegune rahvakooli tüüp on hoopis midagi muud kui rõõmustav. Koolis pakutakse lõpmata palju; õppekava moodustab tüsed brošüüri, mille veerimine ja kasutamine endast juba vajab erilisi seletusloenguid.

Proletariaadile kui tõusvale klassile on sellane kasvatusviis oma üksikisiku kultusega ja kõike haarava õppeplaani kas üleliigne või koguni kahjulik. Vähemalt sellega riisutakse aeg tähtsama töö tarvis ja juhitakse teadlikult või ebateadlikult (tulemus on mõlemil juhusel sama) oma klassiülesannete juurest eemale. Üldiselt kasvatusideaal on läbi ja läbi kodan-

line, kasvatusideaal, mille päritolu võib otsida julgesti meie eesiisade päevilt.

Arusaadavalt on veel palju maad proletariaadi küllaldase vaimlise küpsuseni. Veel valitsevad töörahvas tunded ja distsiplineerimata tahtepuhangud, kuna teadmatus ja pääliskaudsus mõtlemises ja otsustes on veel kohutavalt suur. Mitte, et meie tahaksime teha selles vastutavaks tööliklassi! Tema ei ole selles süüdi! Mis ta teadmistes juure on saand, see on päritud rahva- ja edasiharimiskoolidest; kuigi seda on antud vaid valitseva kodanluse armulikust tahtmisest. Ent see aluspõhi on nii puudulik, kohutavalt puudulik ja nii ühekülgsest suunatud, et iga hilisem süstemaatiline edasiarendamine põrkab purustamata takistuste vastu. Sotsialistlik partei ja ametiühingud on astund teatud samme proletaarliku kasvatustöö alal, eriti enne maailmasõda Lääne-Euroopa maades. Kuid see töö on olnud äärmiselt konarline ja sügavama mõjuta.

Sel ajal on aga proletariaadi ülesanded kasvand määratu suureks. Demokraatia praktika poliitilises elus- ja ettevõtetes, sotsialistliku maailma ettevalmistustööd riigis ja kogukonnas, majanduses ja ühiskonnas, võrsuva põlve kasvatamine sotsialismile, need on küsimused, millistele praegune põlv peab panema käed külge. Vaatamata sellele, et praegunegi põlv on selleks äärmiselt puudulikult ettevalmistatud ja et ta on väsinud igapäevasest võitlusest.

Haridus on sellaste teadmiste saavutamine, mis on vajaline ühele rahvaklassile ajaloolise ülesande täitmiseks. Üldse on ju olemas ainult klassiharidus. On kodanline kasvatus, feodaalne kasvatus, proletaarlik kasvatus.

Proletariaadi lähemaid ülesandeid on: **poliitilise võimu valutamise ja majanduse ning ühiskonna ümberkujuandamine sotsialistlikuks.** See määrab ka töörahva kasvatussihhi. Proletariaadi klassiülesandeid ei saa teostada andekate väljavaliku teel põhimõtte järgi „Tugevaile vaba tee“. Eeltingimus oma klassiülesande teostamiseks on sügavalt läbi tuntud kokkuvõid, ühtlane rütm ning väsimatu areng klassiliikumise alal. Ent see on klassivõitlus; sest iga klassiliikumine peab paratamatult kokku põrkama valitsevate, eesleiduvate klassidega. See mis aitab tõsta klassiühtlust (proletaarlikke organisatsioone) ajakõrgusele, mis klassivõitlust proletariaadile aitab kergendada ja lühendada, see kõik kuulub proletaarlikku kasvatusprogrammi.

Mitte üksikute tööliste või üksikute rühmade soovide kohaselt ei tohi proletaarlikku kasvatustööd juhtida, vaid kogu tööliklassi tarbe järgi. Selles seisab proletaarliku

pedagoogika esimene ülesanne: selgitada töölistele, mida ta peab teadma.

Siis hoidugem segasest ja killustatud üldisest haridustööst. Seda enam, et puuduliku eelhariduse tõttu tööline suudab tunnida ainult mõningale teadusalale. Õpetaja ülesanne on järelikult ainet tõlgitseda sellases vormis, mis hoiab huvi kestvalt elevel ja valmistab pinna tunigmiseks teisele lähedalseisvale teadusalale.

On kogu rida teadusharusid, mis kuuluvad proletaarliku haridustöö hulka: majandusajalugu, majandusõpetus, sotsioloogia, sotsiaalpoliitika, seadusandlus ja õiguseareng, ilmavaateõpetus ja poliitika.

On tarvis, et töölise haridustöö sünniks loomuliku astmesliku järele: kergemast raskemale. Sellel alal patustatakse harilikult väga palju. Näiteks see annab tunnistust puudulikust kasvatuslikust arusaamisest, kui ühte töölist, algajat, juhitakse kõige päält Marx'i „Kapitali“ uurimisele. Niimoodi võib ka kõige teaduseisulisemale töölisele uurimistöö ja teaduslikkude raamatute lugemise eluks ajaks vastikuks teha. Süvenemine töölisliikumise teoriasse on väga tarvilik. Tänapäeval ei jätku üksi lööksõnadest. Proletariaadi ülesanded tänapäeva ühiskonnas on niivõrd mitmekesised, et juba nendes ülesannetes orienteerumine nõuab süstemaatilist ettevalmistust, rääkimata sellest, kui on taryis asuda mõne ülesande teostamisele.

Ent teadmine üksi ei otsusta midagi; väljendus „Teadmises on jõud“ on ainult osalt õige. Teadmised, eriti kõrvalised teadmised üldise hariduse alalt, ei kohuta kapitali; küll aga oskus teadmiste õieti kasutamiseks. Selle oskuse võib saavutada üksi sihikindla haridustöö abil. Püsiv ja sihikindel töö sellel alal võimaldab, et pääliskaudsete eelarvamiste ja rahulolematusest tingitud mõtetute mässukatsete asemele astub kiire ja teadlik revolutsiooniline otsustamisvõime.

*

Saksa noorsotsialistide vaimse juhi Gg. Engelbert Grafi „Rün-nakule“ kirjutatud artikkel riivab tööliklassi haridustööd Saksamaal. Meie töörahva haridustöö on algaastmel, sellepärast meie sotsialistlikele haridustegelastele need juhtmõtted peaksid pakkuma erilist huvi.

Juba alguses tööliklassi haridustöö tuleb rajada kindlaile põhimõtetele — see hoiaks meid ränkadest vigadest. Kui meie sotsialistlikud õpetajad ja vabaharidustöölised oleksid teadlikumad klassihariduse vajaduses ja selle olemuses, siis esimene nõue oleks tööliklassi vabahari-

dustöö eraldi kodanluse (resp. väikekodanluse) omast ning proletaarliku algkoolinoorsoo juhtimine klassivõitluse ja sotsialistliku ilmavaate juure. Sotsialistlikud haridustegelased ei tohiks karta „poliitika toomist kooli“ — sest kodanlik-isamaaline poliitika on juba ametlikult koolis ning vabaharidustööski, ja klassivõitluse ettevalmistamine — muidugi pikapäale, aastate ja arenemisea kohaselt — ning kasvatamine sotsialistlikule ilmavaatele ei ole sugugi enam parteipoliitika kui usuõpetus koolis. Ja kui koolide õpiraamatuid ja koolimajade seinu ehivad kindral Laidoneri pildid, sama kindrali, kes parunite „Baltische Presse“ ennustusel ja „Kaja“ vaikival hääkskiitmisel saavat mitte üksi Eesti vaid kogu Balti riikide Mussoliniks, siis peab olema lubatud ka uue ja tugeva sotsialistliku ilmavaate levitamine haridustöös, ilma et see oleks mingi parteipoliitika.

Siin tuletades meele sotsialistlike haridustööliste kohust, tahame edespidi peatuda pikemalt klassivõitlusele rajatud vabaharidustööl.

Orvusto

Töö meie organisatsioones

Meie, noorsotsialistide, organisatsioonid muutuvad mõtte-
tuiks, kui siia ei voola juure uusi liikmeid. Arusaadavalt ühin-
guid ei looda mitte ühe väikese sõpruskonna kooskäimise pai-
gaks, vaid uusi noori peab tulema juure, alati peab olema elu
ja liikumist. Selles ju ongi ühingu ülesanne, et võimalikult
palju uusi noori võiks omandada ühingu kaudu kindla sotsia-
listliku ilmavaate.

Kõik, kes on töötand ühinguis, on ka märgand, et hoopis
kergem on tõmmata võõrast ühingu koosolekule esimeseks
korraks kui teda siduda ühingu tööga. Kuidas tulla vastu
uutele liigetele?

Meie organisatsioonid ei tõmba endasse palju tähelepanu
välise tegevusega. Tõsi, 1. mai rongkäigu puhul ehk päältvaa-
tajais töölisnoortes tõuseb tahtmine sammuda kaasa punaste
lippude all. Võib olla, ka mõni avalik pidu või kõnekoosolek
haarab noortöölist, et nad tulevad ise organisatsiooni ruumesse.
Kuid pärõhk langeb siingi inimeste otsimisele. Organisat-
sioonidesse liitund noored peavad leidma teisi töökodadest,
vabrikuist, põllutöölt ja kodudest. Esimene tutvus peab teh-
tama juba siin klassivahedega: mis lahutab noortöölisi kodan-
listest noortest; miks noortöölist ei pea astuma kristlikesse
noortemeeste ega naiste ühinguisse, spordiseltsidesse ega
mujale tingeltangeleisse. Peab oskama panna mõtlema veel
klassiteadvusetuid noortöölisi klassivõitlusest ja sot-
sialistlikust tulevikuist. Kui uus tutvav on hakand

mõtlemata neist küsimusist ja tõeliselt tahab leida vastuse oma kahtlustele, siis ta loomulikult tuleb kaasa ka ühingusse.

Kuid ühingus ta ilmavaateline arenemine ei või olla rahuldav, kui sääl käsitletakse puhtorganisatsioonilisi küsimusi — või ka teoreetilisi küsimusi enam-vähem süstemaatiliselt. Endised liikmed, kes on hoolitsend ütte liigete kaasatõmbamisest organisatsiooni, peavad katsuma nüüd erajutuajamistel selgitada mõned küsimused.

Õige, varemgi organiseerund noortöölised ei ole tungind ju põhjani sotsialismi õpetusse. Kuid ta on varustet ometi teadmistega sel määral, et võib anda uustulnukale õige mõiste sotsialismist ja klassivõitlusest. Olgugi, et vajalist kirjandust eesti keeles on vähe, kuid olemasoleva juure juhataatakse uut liiget, ja juba lühikese aja kestes uus liige on arusaamisel, et sotsialism ei võitle esimeses joonest tänase päeva natuke parema eluülespidamise vaid tööliklassi tuleviku eest, et seda võib teostada ainult klassivõitlus ja et klassivõitluses on tähtis iga üksik teadlik võitleja.

Vähe oleks aga sellest. Populaarteaduslikud vestlused, brošüüride ja ajakirjade lugemine ning süstemaatilised harutlused (milleni uustulnuk jõuab pea teistega koos) muutuksid liig kuivadeks. Mängud, laulud, jalutuskäigud talvel lumeväljadele ja suvel metsa haljusse peavad koondama kõiki ühingu liikmeid sõprussidemetega. Kõiges selles õppivad noorproletaarid sarnlevad noortööliste — ei tohi olla tunduvat vahet „juhtiva“ ega „juhitava“ vahel. Seltsimees ei ole ainult sõnakõlks — kõik liikmed peavad tundma üksteist seltsimeestena ükskõik mis töös. Ja noorproletaarid ei tunne rahvakamandajaid, juhte — siin on ainult kõik tegevad liikmed.

Sellest järgneb: ühingute liikmed peavad viibima koos võimalikult palju. Vähe ühest ettekannete õhtust nädalas, selle kõrval peaks olema veel näiteks üks vabavestluse õhtu ja pühapäevane jalutuskäik või pidu. Ja kes saaks eitada siin ka spordi tähtsust, kuid sporti kehaarendavana ja ühistunnet suurendavana mänguna, mitte rekordide saavutamisenä, millel on puhtkoodanline iseloom.

Eksiks aga see, kes arvaks, et need koosviibimised on ainult lõbusad ajaviitmised. Koosviibimistel peavad leidma aset nii päevakohase tähtsusega kui põhimõttelised ilmavaatelised vestlused. Liikmed, kes mõistavad võõraid keeli, referäärigu juhulikult võõraskeelseid ilmavaatelisi kirjutisi; ühingute juhatused kui ka üksikud liikmed võivad küsida Noorsotsialistliku Liidu juhatuselt kirjandust ning juhatusi laulude, luuletuste

ja koordeklamatsioonide suhtes, samuti kui detailse töökava asjus.

Siin ühe nädala töökava meie organisatsioonis.

Ühel päeval — ütleme, esmaspäeval, meil ei ole kindlat programmi. Ometi on koos ühingu liikmed ja mitmedki külalised, kes on kutsutud kaasa lootuses, et neist saavad uued kas-töölised. Ajame juttu mitmes rühmas, igaihes 6—7 osavõtjat — sest jutt tekkis ise. Ühes kõneldakse sõjalisest vaimust, militarismist, mis laiutab eriti Eestis. Igaüks toob oma tähelepanekuid, kuid saabub üldine meeleolu: meie ei toeta ei kaitse-liitu ega muud sõjalist organisatsiooni. Teine rühm tuletab meele 1905. aasta sündmusi, mis alal sõelutakse välja mõnedki huvitavad asjad ning leitakse eesti kodanluse keisriustavust (veel hiljutigi parastati sotsialiste, kes siis olevat toonud maale karistussalgad). Võrreldakse eesti töölisklassi siis ja nüüd — eks töölisklass ole tõesti nõrgenend paarikümne aasta jooksul. Kolmas grupp kõneleb palgavõitlusest, kus tungib esile mitme-suguseid arvamisi. Kuid teatud kella ajal kõik tõusevad ja loe-vad kooris Josef Hora „Isamaa“ (vt. „Rünnak nr. 3 — 1927). Nüüd üks, varem määratud, seltsimees peab umbes 20-minuti-lise referaadi näiteks „Provokatsioonist Eesti tööliste seas“, andes lühikese ülevaate nii Vene tsaariaegseist kui nüüdseist tähtsamaist provokatsioonest, lõpetades hiljutise Paaveli pro-vokatsiooniga. Järgnevad vabad läbirääkimised, kus igaüks püüab selgitada provokatsiooni põhjusi — lõppsõna on refe-rendil, kes võtab kokku läbirääkimised eriti provokatsiooni põhjustest. Üks kuulajaist teeb ettepaneku avaldada igal viisil oma põlgust provokaatoritele. Teine täiendab seda: juba töö-lispere liikme igasugune üleminek kodanluse leeri on provo-katsioon, sest ta nõrgendab töörahva peret. Viimane ette-panek võetakse vastu kõigi häääkskiitmisel. On hiline õhtu, koosviibimine lõpeb ühise lauluga „Julgesti vennad, nüüd tööle!“

Ühel teisel päeval (ütleme neljapäeval) on ettekanne see-riast „Demokraatia arenemine“ ühelt vanemalt seltsimehelt. Kuulajad algatavad pärast ettekannet hulga küsimusi, umbes: „Kuivõrra demokraatlik on Eesti vabariik?“ „Kas saab olla demokraatiat kapitalistlikus ühiskonnas?“ jne., mis sõelutakse läbi kõneleja kaasabil. Koosolek lõpeb „Varšavianka“ tormise ettekandega.

Pühapäeval on jalutuskäik linnast välja. On suusarühm — neist kel on suusad, teised on kängitsend end hästi, nii et nad ei karda lund, ja pehmes lumes nagu oleksid kadund võitlused, vallatatakse, joostakse, peetakse lumesõda — ja tagasimarss

läbi männiku „Julgesti, vennad, nüüd tööle!“ laudes tunnistas, et linna poole sammub noor ja võitlusrõõmus proletariaadi eelvägi.

Nii vaprad ja töörõõmsad nädalad, kuni saabub kevad.

Internatsionaalne noorsookaitse-programm

Käesoleva aasta alul peeti Sotsialistliku Töölisinternatsionaali, Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu ja Sotsialistliku Noorsoo Internatsionaali vahel mitmed nõupidamised ühise töölisnoorsoo kaitseprogrammi kokkuseadmiseks. Kolme internatsionaali vahelisel nõupidamisel võetigi viimaks lõplikul kujul vastu järgnev programm:

„Rahvusvaheline Ametiühingute Liit, Sotsialistlik Töölisinternatsionaal ja Sotsialistlik Noorsoo-Internatsionaal tunnustavad tarvilikuks järgmiste miinimumnõudmiste läbiviimise töötava noorsoo kaitseks:

1. Palgatöö keeld lastele, kes alla 14 a. vanad.
2. Algkoolisundus vanadusmäärani, millest pääle lubatakse palgatöö.
3. Sunduslik täienduskool (kutsekool) kuni 18-e aastaseks saamiseni.
4. Töökaitsemääruste laiendamine tööstusõpilaste, noorte tööliste ja teenijate kohta 18. eluaastani.
5. Töönädala pikkuse kindlaksmääramine kõige rohkem 48 tunni pääle, kusjuures töötundide hulka tuleb arvata ka teoreetiliseks õpetuseks ning puhastus- ja korraldustöödeks minev aeg.
6. Pühapäevapuhkuse algus laupäeva keskpäeval või üks vaba õhtupoolik iga nädal.
7. Öötöö keeld noortele.
8. Vähemalt kolmenädalane puhkus täie palga edasimaksimisega palgatöös olevaile noortele (samuti õpilastele), kes on alla 16 a. vanad ja kahe-nädalane puhkus palga edasimaksimisega noortele töölistele (ja tööstusõpilastele) 16 ja 18 eluaasta vahel.
9. Hoolduse, toetuse ja edasiharimise võimaldamine töötuile noortele.

10. Kutsehariduse korraldamine töölisorganisatsioonide üheväärilisel kaasamõjutusel.

Ülanimetatud rahvusvahelised organisatsioonid kohustavad oma liikmeid organisatsioonide esitatud nõudmistele teostamiseks ja propageerimiseks kasutama järgmisi vahendeid:

1. Tuleb püstitada sotsialistliku töölis- ja noorsooliikumise miinimumprogramm, aluseks võttes ülaltoodud nõudmisi.

2. See programm tuleb võtta aluseks ametiühingute kihustöös ja sotsiaalpoliitikas.

3. Nõudmistele propageerimine töölisajakirjanduses, teadaannetes ja koosolekutel ning võimaluse korral kaasatõmmates ja koostades noorsoohüvangust huvitatud rahvakihte ja organisatsioone.

4. Samuti peavad toimima parlamentide sotsialistlikud rühmitused, esitades sellekohaseid säadusekavasid, eriti neid, mis puutuvad rahvusvaheliste konventsioonide kinnitamisega:

a) vanuse alammäär, mil lapsi tööle lubatakse;

b) noorte öötöö;

c) vanuse alammäär, mil lapsi lubatakse merele tööle;

d) vanuse alammäär, mil noori lubatakse asuda tööle söekandjatena ja kütjatena laevadel;

e) laevadel töötavate noorte sunduslik arstlik läbivaatus;

f) vanuse alammäär, mil lapsi lubatakse tööle põllumajanduses.

5. Rahvusvahelise töötoimkonna ettepanekute toetamine, mis puutuvad noorte kaitsesse tinamürgituse vastu, laste ja noorte öötöösse põllumajanduses ning kutsehariduse arendamisse põllumajanduses.

Juba maksvaid kaugemale ulatavaid säaduslikke korraldusi ei tohi nõrgendada nende nõudmistega.

Mis puutub Eesti Noorsotsialistliku Liidu seisukohta nende miinimumnõudmistele suhtes, siis see küsimus tuleb arutamisele Noorsotsialistliku Liidu II kongressil Tartus 31. märtsil ja 1. aprillil s. a. Soovitav on, et kõik noorsotsialistlikud ühingud selle programmi enne kongressi põhjalikult läbi kaaluks, eriti sellest küljest, mis puutub meie töölisnoorsoo olukorra erinevusse teiste kultuurmaade omast, et esitada kongressile vastavaid ettepanekuid. Oleks väga hääd, kui selle programmi kohta üksikud noored seltsimehed sõna võtaks, kas „Rünnakus“ või „Rahva Sõna“ noorte nurgas, või esitaksid kirjalikult oma arvamised Noorsotsialistliku Liidu juhatusel.

Seni töölisnoorsoo kaitse küsimusega Eestis on teotsetud võrdlemisi vähe. Ametiühingud, kelle hool see peaks olema, on ju mitmel korral põhjalikult rüüstatud, ja Sotsialistlikul Tööliste Partei riigikogu rühmal ei jatku riikliku poliitika kõrval selleks palju aega. Pole teist teed kui noored peavad selle küsimuse ise päevakorraale tõstma ja läbisuruma need nõuded nii parteis kui tekkivais ametiühinguis.

Ervus

Noorsotsialistlikust liikumisest Saksamaal

Saksa noorsotsialistlik liikumine pole sotsiaaldemokraatliku partei juhatause laua taga välja mõeldud ega ka ühel hääel päeval kunstlikult istutatud. Ta pole ka — nagu see vast mujal on — parteist võrsunud ega vanust sotsialistest ellu kutsutud. Ta kasvas välja ilma mingi vanema generatsiooni mõjuta, noorpõlvest endast, selle tahtest.

Ta on nii oma sünnipäralt tõelik noorsoo-liikumine. Eel ilmasõda kujunesid mõnes Saksamaa suuremas linnas — nii Berliinis, Hamburgis, Münchenis, Kielis — noorte rühmad, mis töölisnoorsoo ühinguist väljakasvand ja keda partei kasvatuskurs ei rahuldanud. Maailma sõjaga katkes igasugu „liikumine“ ja alles pääle revolutsiooni 1919. a. võis noorsoo-liikumine jälle esile tõusta. Kändvam osa noori, algava liikumise pääatugisid, tuli frondilt, pääs hävitava sõja muljed ning uued ideaalid paremast tulevikust.

Kuid kodus oli raskusi ees. Raske oli ühineda parteidega, kes ei näinud usaldavat noori „jahupäid“ ega uskunud neisse. Ning noored valisid isetee. Ja nimetasid end „noorsotsialistideks“.

Nagu kulutuli läks üle maa. Kõikjal suuremais linnus kutsuti ellu noorsotsialistlikud ühingud. Algas vastutusrikas, aateküllane, töö. Algul oli noorte töö: oma juhtnõtete, sihside, ülesseäädmine, töökava — tegevuse suuna — kindlaksmääramine. Üks noorsotsialistide juhtidest lausus:

„Noorus pole mitte eel-aste elule, vaid osa elust, omapärase olemisõigusega. Sotsialistlik noorpõlv säeb sihiks elava sotsialismi idee taotlemise, mis sisaldab endas uue ühiskonna arusaamise, uue kultuurarusaamise, uue elu- ja ilmakujutluse ...

Seda kõike sisendab, töölisnoorsugu, noorsotsialism...“

Noorsotsialistid ei saanud rahul olla senise parteidogmaga. Nad valisid ülivamaid teid.

Esimene suurem omavaheline kokkupuude oli noorsotsialistidel augustikuul 1920. Veimaris, kus töölisnoorpõlve päeva peeti.

See kujunes aga ometi lõbusaks Saksa kodanliste „Wandervogelite“ taoliseks peopäevaks, kusjuures „unustati“ oma ideaalsed soovid ja sotsialistlikud teomõtted.

Hiljem arvustati teravalt „Veimari päeva“. Noorsotsialistide juhtiv toimkond avaldas programmilise seletuse, kus muuseas lausuti: „Me noored sotsiaaldemokraatlisest parteist, olles ise endis teadlikud, leiame, et peame astuma teisi teid kui „vanad“, sest me tahame enam, tahame kõrgemat. Me saame aru, et poliitiline ja majandusline klassivõitlus ei rähulda, et sotsialismi saavutada. „Uus ilm vajab uusi inimesi.“

Uuel aastal 1921. tuli Kieli osa noorsotsialiste üle maa kokku, kus avaldati jällegi arvamisi, et sotsiaaldemokraatlik partei liiga ühekülgne, materialistlik ja noori täiel määral rahuldada ei saa.

Partei omalt poolt püüdis noortele vastu tulla ja kompromissi leida. Parteipäev Kasselis tervitas noorte liikumist ja omalt poolt säadis juhtmõtted:

„... igapidi kaasa aidata noorsotsialistide arenemisele nende ilmavaadet süvendades, neid kasvatades ja poliitilist kooli andes.“

Aasta hiljem — 1921., leidis aset teine noorsotsialistide päev Bielefeldis. See oli kokku kutsutud partei poolt ja pääülesanne oli vahekordade selgitamine parteiga. Oli jällegi kaks tiiba. Kompromissi leidis sms Heinrich Schultz järgmise resolutsiooni kaudu, mis, tänu — resolutsiooni esitaja autoriteedile, vastu võeti. „Noorsotsialistid leiavad, et nad kui poliitiliselt mõtlevad ja toimivad inimesed südameilt ja ajult partei juure kuuluvad. Lähtudes sellest püüavad nad noorsotsialistlikus liikumises koos samamõttelistega rikastada oma elutunnet, teadvust ja ilmavaadet sotsialismi rikastamise suunas.“

Samal korral valiti ka noorsotsialistide kesктоimkond ja otsustati oma aegkirja välja anda. See algas ilmumist jaanuaris 1922. nime all „Jungsozialistische Blätter“. Aegkirja toimetajaks hakkas töölislüuletaja Karl Bröger.

Erlangeni konverentsil — august 1923. — määrati kindlaks ka noorsotsialistide suhe sotsialistliku töölisnoorsooga. (Teatavasti tegutsevad Saksamaal ka sotsialistlikud töölisnoorsoo ühingud — S. A. J.). Kumbagi esitajad võtavad osa teise koosolekuist — istungeist — nõuandva häälega. Mõlemad liikumised on iseseisvad, kuid kokkuleppe põhjal lähevad „Sotsialistliku Töölisnoorsoo“ (S. A. J.) liikmed 18. aastaselt noorsotsialistide ühinguisse üle.

Ei ole vist palju sarnaseid lahkuminekuid ja lõhesid kui Saksa noorsooliikumises ja ka noorsotsialistlikus liikumises. Saksa noorsotsialistidel on tulnud võidelda muuseas n. n. kodanlise „Vaba Saksa noorsooliikumisega“, mis oma heledate ideaalidega oli paljudele noorsotsialistidele kiusatuseks.

Teatavasti okupeerisid prantslased 1922.—23. Ruhri maakonna Saksamaal. Selle tagajärjel lõi lõkkele üldine patrioosdivaimustus. Ruhri maakonnas kutsuti a. 1923. ellu noorsot-

Noorsotsialistid! Levitage oma häälekandjat „Rünnakut“.
See on parim vahend uute poolehoidjate võitmiseks noorsotsialistlikkudele organisatsioonidele.

sialistide ühing „Hofgeismari töölisring“, mis algul oli kaasakistud patriootlikust liikumisest. Alles Jeena noorsotsialistide konverentsil, kevadpühade aegu 1925., viidi Saksa noorsotsialistliku liikumisele üldiselt kindel ilmavaateline suund ja töökava läbi. Kuid on siiski veel lahkhelisid. Nii lahkus 1926. a. jaanuaris osa noorsotsialiste — üldisest liikumisest E. Nekiši juhatusel, hakates väljaandma aegkirja: „Vastuseis“ (Widerstand). Viimane grupp tahab muuseas iatkata Hofgeismari „patrioot-sotsialistlikku“ vaimu.

*

Noorsotsialistlik ajakirjandus algab pea ühтеаegu ühingute tegevusega. Andsid nii esialgu ühingud suuremais linnus igauks oma aegkirja välja. Bielefeldi konverentsist 1920. a. pääle, nagu ju öeldud, antakse ühist häälekandjat: „Jungsozialistische Blätter“, mille toimetajaks oli esmalt pikemat aega tööliskirjanik Karl Bröger, hiljem veidi aega Max Vestphal ja 1925. a. pääle Gg. Engelbert Graf.

Näib, et Saksa noorsotsialistlik liikumine on leidnud ühise joone edaspidiseks edukaks tegutsemiseks.

Proletariaadi päev

Muusika. Suur koor (Surut, nagu kaugusest.)

Mil lõpeb me raskete ööde vaev?
Meid vabrik on saatnud ja kaevanduskaev,
me aastasadadeks orjama pand,
me, mehed kui naised, noor, terve ja sant,
meid sunniti eemale elust ja maast,
me tahame: kadugu päikse eest saast.

(Muusika täidet paus)

Koor: (surutult, raskelt, hoogsalt) Tööd meile! Ei vaja me lepitust!

Hääl kaugusest: Siis võideldgem päevaks see orjus must!

Naiste koor: Andke meil' tagasi mehed ja pojad!

Meeste koor: Võitlejaid katavad kalmukojad.

Suur koor: (surutult) Need Mooloki auks!

Hääl kaugusest (heledasti) Et Moolok see kaoks!

Noorte koor: Ei meile loodud lilli, ei muinasjutulaant!

Maatöölaliste koor: Ei muud meile antud kui harida maad!

Suur koor: See Mooloki auks!

Hääl kaugusest: Et Moolok see kaoks!

Suur koor: (surutult, raskelt, hoogsalt) Tööd meile! Ei vaja me lepitust!

Hääl kaugusest: Siis võideldgem päevaks see orjus must!

(Muusika täidet paus)

Koor sügavusest: Langevad tormid,
rusuneb müür,
ründavad tormid,
sirgub me küür.

Koor kõrgusest: Lauldakse kiitust,
päevaks saab öö,
päev meie liitu,
vabaks saab töö!

(Muusika täidet paus)

Hääl kaugusest: (prohvetlikult, retsitatiiv)
Ju küpsvad tunnid,
läind sõjasõit.
Ja haavast puhkeb,
tööraha võit.
Töörahas ilmas
kas valmis kõik,
et võidaks õigus,
kui võitlushõik?

(Voolvad hääled)

Hääl: Me valmis kõik!
Hääl: See õigushõik!
Hääl: Me algame juba!
Hääl: Eks eluks meil luba!
Hääl: Me valmis üle öö!
Hääl: Et vabaks saab töö!
Hääl: Punane lipp!
Hääl: Talle mägede tipp!

(Muusika: Internatsionaal)

Kauge koor: (tasa kutsudes)
Töoorjad, needus keda rõhub,
nüüd üles otsustavaks hooks!
Meid köitnud kütkeid üksi lõhub,
maa äärest ääre tormijooks!

(Paus. Muusika)

Suur koor: (võimsalt)
Me valmis kõik!
See võitlushõik!
Kõik kõige eest!
Kõik kõige eest!

(Muusika; orel)

Koor kaugusest:
Te, emad, kunagi ei umbses kambris
sõa sünnitama lapsi, kellel saatus neetud,
kel kogu elus ümber näljaklambrid,
ju vara tõbedest kes hauda veetud.
Nüüd kasvavad me lapsed tugevateks
täis päikest aasadel, kus õitsvad lilled,
ja nende hinged saavad tarmukateks
töös rõõmsas, mida saatvad rõõmsad pillid.

Emade koor:

Oo, meie lastele elu on antud!
Rõõmusta, iga ema maailmas!

Töölised: Me rauast ja terasest tahume saaku,
püss, kuulid, granaadid — kõik sulatet,
ei jäta me alles valesid hahku,
ääs õhkuv on kõikide kasutet.

Talumehed:
Me künname, harime pühitset põldu
me löikusest tööline süüa saab,
sirp, vasar, need ühes kesk päikesekõlda,
loob uueks see elu, kõik vabastab.

Hääl kaugusest:
Rõõmusta, rõõmusta, töörahvas,
me päev on saabund nüüd!

(Muusika täidet paus)

Suur koor:
Me päev on saabund nüüd!

Naise hääl:
Ahelad katki, katki kett!
Endine ori on vabastet!

Mehe hääl: Sõbranna! Armas! Ma tulen, tulen!

Naise hääl: Vend!

Mehe hääl: Mu õde!

(Muusika)

Koor sügavusest (tasa)
Tapetud vennad,
rahus te haud.
Langenud teiltki
orjuse raud.

Koor kõrgelt: (ülevalt)
Pasunaid puhu!
Tegu on käes.
Ärgaku põllust
orased väes!

(Muusika)

Hääl kaugusest:

Rõõmusta! Rõõmusta töörahvas!
Endine mass on ühiskond!

Hääl kooris:

Mass on ühiskond.
(Muusika, orel, suur orkester)

Suur koor: Mass on ühiskond.

(Muusika — internatsionaal)

Ei teist meil lunastuse toojat
kui liit me kangekäeline,
muud ühisõnne säädjat, loojat,
töörahvas kui kõikväeline.

(järgmised 4 värssi muusika üksi)

Suur koor: Viimse võitluse teele,
väerinda igal maal,
töö vennastuse meele
märk Internatsionaal.

Tõlkind **Ormi Arp**

Ernst Toller, saksa draamakirjanik ja luuletaja, sündis 1895. a. 1918. aastal ta võitis tähelepanu oma sõjavastase draamaga „Die Wandlung“, (Pöörang), ja 1920. aastal sattus vangi osavõtmise eest Müncheni nõukogude valitsusest. Viieaastases vangistuses kirjutas rea draamasid ja luuletusi, mis on pääsnud ka Eestisse: juba 1922. aastal Tallinna „Hommikteater“ kandis ette ta „Mass-inimese“, mis korrati hiljem, pääle muu ka Tartus. „Estonia“ teater kandis ette ta „Masinahävitajad“ 1924. aastal (juhtus nii, et Leenini surm sai teatavaks Tallinnas just selle esietenduse ajal; draama käsitleb Inglismaa kangrute mässi 19. sajandi alul); 1925. aastal „Vanemuise“ teater andis ta „Hinkemanni“.

Väga levind nii Saksa kui teiste maade töörahvasse on ta luuletused ja koordeklamatsioonid.

Sügava inimsusaate vaimustet, Toller on jäänd klassivõitluse kirjani-kuks, sest ainult klassivõitlus vabastab tõeliselt inimese neist kütkeist, mis seovad teda nüüd.

Muretsege endile „Rünnaku“ tellimiste vastuvõtmise raamat. Hinnata saab igaiüks ajakirja „Rünnak“ kes saadab talitusele kümme tellimist.

Verised allikad

Bill Pew on hulgas.

See mees on mulle vastik — esiteks iseendast — ja lõppeks seepärast, et ta on täiesti põhjaläind inimesi, labane, langev.

Ta tilgub kahel poolkeral nagu suured haigused, mis praegu on rahvusvahelised, kuid teda leitakse kõikjal Ühisriikides, kus saab rikkalikku saaki. Bill Pew on igatahes rikkaid (ta ise on nüüd miljoniterikas), sobiv kõigeks ja kõike olnu: spioon, tapja ja riukukk, suurte äri meeste vaheltsobitaja, kes tõmbas neil käima kõik vedrud: kasu ahne sund.

Ta on olnud groom*), cow-boy, vagabund, kabareekunstnik, vang ja sahkerdaja. Ta on rikastund tihti, siis ruineerund, siis rikastund uuesti, sest ta on tõepoolest inimene kahe näoga, kellest ei tea kunagi, kui kohtad teda, kas ta on miljonär või kerjus.

Näen teda tihti elavrohelisteks värvitud baaris, mis asetseb sadamas kahe tänava nurgal. Selles vana Inglismaa maalilises nurgas ta veedab pikki tunde, kuna ta on ka parandamatu joomar. Mikspärast mina astun sellesse baari otsima tema seltskonda? ütlete mulle. Mitte jooma ega vaatlema: ta on inetu, ja alkohol teeb mulle halba. Kuid tema, enamasti vaikne, kõneleb joobnuna, inimene, kel võib olla mõningaid vaatlusi õudsest kaasaegsest reaalsusest, mis on suletud nagu reisikohver.

Ja mina olen sedalaadi dokumentide kollektsionäär.

Oh, sel päeval ta oli kugistand ühe seeria mitmesuguseid cocktail'e — kogu klaaside vikerkaar. Istund kõrgele toolile ja tugend baarilauale, ta pööris näo sissekäigu poole. Ta silmad pisardusid pisut punases ja püramidaalses näos; ta rostbiifi kaelas voolas verd palju ohtramalt kui ta otsas, mis kattus väikese kübaraga. Ta kaks poksija rusikat toetasid ta põski, mis olid märgitud reljeefsete kontidega.

Näitasin talle ühest ajalehest teate Ameerikast, kus oli küsimus ühest punanahkade tapmise protsessist, mis pidi tulema Tulsa kohtu ette Oklahoma riigis. Pidasin silmas, et oli tehtud mitu väikest nottimest. Bill oli saand siiski kutse alkoholi sisemisest maagiast usalduse hääles, mis tähendas sedalaadi isikuile tunnustuse häält.

Samal ajal kui näitasin talle ajakirja toore küsimusega, ta nägu lõi särama. Ta avarad lõuad, mis olid piiratud kollase

*) Sõnaseletusi lõpul.

elevandiluu ja kuldterade mosaiigiga, lõhenesid otse ta kõrvade lihani.

— See lugu oli väga lihtne, ta ütles.

— Kelle tehtud?

— Kelle? Nende, kes juhivad kõiki suuri asju.

Ja ta suur rusik näitas lage, et tähistada neid, kes on kõrgel, salapäraseid jõude.

— Siis, ütlesin mina, nad peavad olema süüpingil ses protsessis?

— Pole tarvidust neil härradel olla nabitud.

Ja ta tegi grimassi täis austust neile ja põlgust minule.

— See on nagu mina, pole tarvidust! lisas ta.

Nii ta oli kutsutud jutustama lugu ses inglise tavernis vähe-magi mureta hiinlasest, neegrist ja kahest madrusest, kes olid säääl, tõusnud raskesse ekstaasi.

— See on petrooli ja punanahkade protsess.

— Petrooli?

— Oo jaa. Oklahoma, kena riik, üsna nelinurksena kesk Ühisriike, sisaldab suure hulga petrooli, otse Tulsa ümbruses, ütles Bill Pew, pannes oma laia käe ajalehele, mille olin toond talle.

— Ja punanahad?

— Teate hästi, neid säääl on veel, neid nahku, kes ütlevad olevat end punased, kuid kes on šokolaadised. Neid pannakse vähehaaval loovutama häid kohti. Neid on aetud ja saadetud vabaõhuparkidesse, mida nimetatakse Reservideks.

Nad on määratud kadumisele, surutud nurka ameerika tsivilisatsioonilt nagu öeldakse kaduvat valaskalad ja elevandid. Ja ükskord võib öelda: „Neid järsku ei ole enam ja maa on puhastet“. Nende kahejalgsete loomade tõug väheneb samal määral kui nad püüavad hoida oma rahvuslikku vaimu, oma kunstlikke noobleid kombeid ja oma uhkust. Kuid nad on sat-tund tsiviliseeruma omakorda: kõnelema inglise keelt, kandma kübaraid, käima jumalateenistusel ja koguma raha.

Oklahomas oli nende osalt ausate ja osalt tsiviliseeritute Reserv. Neil olid aegade piiratud jahialad, kus nad hullasid oma rahus, kus nad võisid pista sulgi omale pähe nagu nende suured esivanemad ja tantsida ümber oma nahktelkide, ümber oma hurtsikute, nõidade ja oma paksude emade, kes kandsid oma lapsi pakkidena. Neid oli säääl sees, taeva pärast, kes oma suure au ja ea pääle vaatamata ei olnud näind valgenägusid... Valgenäo nimega märgitakse yankee'sid ja üldse eurooplasi, olgugi et nagu näiteks minul nagu on punane, jatkas Bill.

Keegi, ta jatkas, tahtis segada pidu. See keegi olin mina. Tulin tol ajal sunnitud puhkuselt, mille Ohio kohtunikud olid määrand mulle pärast pikka avalikku vaidlust, millest tolaegsed ajalehed kõnelesid palju. Saand vabaks kodanikuks, pidin valima endale uue ameti, ja hakkasin petrooliotsijaks, mis ametiks mul olid tõsised võimed ja mida vana Willy Sharp oli märkind enne surma (kõneldakse, mina olevat tapnud ta, kuid seda peab tõestama).

Minu otsija nina oli juhitud mu Canadian River'i kaudu Tulassee, ja säääl leidsime petrooli märke. Ütlen: meie, sest meid oli kahjuks palju, ja igaüks väga relvastet ja umbusklik oma kaasvendade vastu ja, nagu öeldakse, silmad igalepoole avatud.

Allikaid oli täis kogu indiaanide Reserv. Ei saa proovida ega puurida: need kuulusid neile ameerika sääduste põhjal, mis kahjuks on kirjutet.

See oli 1907. Läksin minema, plaanid taskus, ja tulin tagasi varssi oma venna Tom Pew' saadetuna, kellega olin vihane sest juhusest. Mind saatsid ka mõned kõrged isikud.

Need olid nende seast, kes teevad kõik asjad kahe talismaniga, mis on nende taskus: sulepää ja tšekiraamat. Need olid üllatuste loojad. Ja tõsi Bill Pew'st, ma ei oleks teind mingit kelmust nende inimeste juures, nagu mul oli komme teha seda politseikomissaride ja kohtunikkude näo ees.

Nad tulid, kõik koos, sama üldise kooskõla ja sama žestiga, tegid oma allkirja tšekiraamatusse; pidi lepitama kokku indiaanide kui petrooliallikate vaidlematute omanikkudega.

Kuid need olid küllalt poleeritud mõistma, et ei olnud kena äri nende jäädav loobumine oma õigustest summa eest, mis loomulikult oli alla turuhinna. Nad tundsid tsiviliseeritud inimeste aksioomi: kena äri on osasaamine kasust.

Kui nad oleksid teadnud, vaesed jätised, nad oleksid mõistnud, et see vastupidi oli räpane kombinatsioon... Kuid mida ma teen! Jutustan lõppu enne algust!..

Punanahad on ka üksmeelsed ja võimetud muutma arvamist nagu kirvega raiutud puunikerdused, värvitud rohelseks ja punaseks, mis ilustavad nende vigvaamide sissekäike. Kõnelesid sõbralikult, kannatlikult: „Jagage kasud, jagage kasud“, ja neil ei olnud kõrvu kogu ilukõne kuulamiseks, mida pingutati (mina nagu muudki), et kõnelda neid leppima härrade yankee'dega. Eksiti siiski minnes seda teed, et samal ajal kui meie needsime ja nemad naeratasid, valmistati ja kinnitati petrooli kasutamise leping kasude jagamisega kompanii ja maaomanikkude vahel.

Lepingus nimelt oli näidatud need kakskümmendkuus omnikku, ja nii oli naljakas näha nii tuntud ja austet kõrge rahanduse ja raske tööstuse allkirjade kõrval rodu nimesid nagu George Suur-Süda või Willy Öliõikaja.

Algas viivitamata kasutamine. Maa-ala, kus olid indiaanide pargid, tungiti läbi ehtsate hulguste väega: insenerid, äri-mehed, kaubandusagendid, vahid, töölissalgad, samuti müür-sepad, puusepad ja muud ehitustöölised, ja lõppeks need kes aitasid kustutada nälga ja janu. Tõusis midagi linna taolist, nagu šampinjoonide pesa sellele lausikmaale, kus öövahid nägid biisoneid nagu mina näen teid. Tekkisid bürood, agentuurid, ateljeed, öömajad esimese, teise ja kolmanda klassi magamispaikadega nagu aurikuil.

Oli võitlusi, ühe noore ja õrna indiaanitari röövimine, mitmesuguseid segadusi, mille politseinikud õiendasid mõne roun-diga, ja üks neegri lintšimine: kõik suurel valgete maal. Juh-tus isegi, et indiaanid omandasid isegi valgete maitseid, ja et tihti valged usaldusid hästi metslaste seltsi, sest nad uskusid indiaane olevat metslased.

Petrooli kasutamine läks hääd teed. Allikad osutusid vilja-kaiks ja näisid olevat tühjendamatud. Kaevud kasvasid igal pool.

Ja samal ajal dollaripakid jooksid kahekümnekuue puna-naha kätte, ja see kestis aastaid, ja neid oli ikka kakskümmendkuus.

Kuid ühel päeval kaugel New-Yorgis, kauguses mis oli kõige pühamaks paigaks, töökabinett ühe büroo ja telefoniga — üks džentlemen, kontrollides oma arveid ja teateid, ütles: viieteistkümmne aastaga 161 miljonit tonni petrooli; 13 miljonit on antud pärismaalastele-maaomanikele. Need inimesed on liigsed.

Sekretär, kes seisis püsti, liikumatult ja ennast kogund, ütles siis telefoni:

— All right, härra.

Sest see oli kord, mille oli annud üks moodsa maailma keisritest — hää kui nimetati teda härraks vanast demokraatlikust harjumusest.

Mõne aja pärast, samal aastal 1923, ühel päeval kui sugu-haru juhid oma kenades riietes ootasid üht neist, keda hüüti Suureks Südameks, mingiks jahikäiguks, Suur Süda viibis tulekuga, mis on vastupidine nende värviliste inimeste täpsu-sele. Lõppeks ta ei tulnudki. Minki tema juure, indiaani rodu, ja leiti ta suremisel, naiste seltsis, kes kisendasid teravalt, ja pisut hiljem see suur laip kustus.

Et ta oli mürgitet, selles keegi ei kahelnud, kuid kes oli valand seda ta toitu ja milline pihk oli juhtind seda kätt, kes teadsid seda, ei lasknud näha. Suur Süda oli üks petrooliiallikate maaomanikke. Neid oli jäänd siis kakskümmendviis.

Eksitus, et kõige järele ei jäänd enam kui kakskümmend-neli ühe õnnetu juhuse tõttu jahil:

Oli palju puna- ja valgenahkseid jälgimas metsloomi. Üks valgeist küttidest, kes oli tagapool, lasi, ja ta saatis oma kuuli puusa indiaanile, kes sõitis ta ees, selle asemel et... Lühidalt, see oli neetud äpardus.

Kus on hääd vanad ajad, mil oli nii lihtne nottida maha härradele kakskümmendviis suguvõsa! Meie ajal seda ei või teha muidu kui sõjaajal, ja kahjuks see oli rahuajal.

Üks mu seltsimeestest, kelle pää oli imepäraste abinõude laegas, ütles: „Ja salaselts? Kas tõmmatakse neid salaseltsi riigi ja üleilmse tsivilisatsiooni julgeoleku vastu?“ Teate, kuidas salaselts on kindel, radikaalne, sagedane komme kõigis maailma mais. Paljastatakse salaselts kõigi ta hirmsate peenustega, ja see saadab maa alla lugematu hulga soovimatuid inimesi, et hää publik ütleb: „See on hästi tehtud“ ja: „kui hää valitsus meil on“.

Et teha salaselts, teate seda, ei ole vaja muud kui mõned kunstnikud: kirjutamise eksperdid, kui võin öelda, et rajada positiivseid osi, ja kõnelejaid, et ülistada rahvusliku iseseisvuse jõudu või anarhhiat. Hästi kuuldud, meil on mõlemad käes, ja agendid külastavad petrooliiallikate suguharusid, näidates väsimatult suurt huvi indiaanidele, et nad leiavad olevat õige heita ameerika surve purustades näiteks pommiga mõni avalik mälestussammas.

Kuid põrgatakse punanahkade ükskõiksusse. Mõistmatud! Neid ei saada nõusse samal korral, kuid nad tunnevad pisut huvi. Mingi asi ei aita. Nad ei taha mõista ja hoiavad end tagasi.

Ta tuli ise, see mida meie parim provokaator oli otsustand kord: tahan öelda, et ta saab revolutsiooniliseks. Ja ikka jäi kakskümmendviis kasudejanujat omanikku, kes ei olnud ise tülinorijad.

Olete kuulnud kõneldavat Ku-Klux-Klan'ist? Need on väga kenad inimesed, hulk hääde perekondade poegi, nimelt elegante noormehi sportlike kuldustega, kes on ühinend Lõunas katoliiklaste rüüstamiseks ja neegrite lintšimiseks, lõppeks nende programmi moraalil levitamiseks materdada kelme, kes tahavad jagada kapitali ühetasaselt kõigi vahel. Need patriootlikud protestandid moodustavad, nagu fašismi

härradki, eriliigi yankeesid, suure hulga tegudega, mida võib, kui tahetakse, nimetada kuritegudeks, ja kõigi ees marssida maalilikkude rongikäikude ees, kus nad on kaetud mustade maskidega.

Üks rongkäik organiseeriti linnas auväärset petroolikaevude küljes. Indiaanid vaatasid seda. Kuid paraadmarsi lõpus tekkis segadus. Hulk kuule vilistas maskide ja politseinikkude kübarate ümber. Kuna käärimine jahtus, kolm kodanikku lamas maas. Need olid kolm indiaani — kolm petrooliallikate omanikku, kellest oli jäänd nüüd ainult kakskümmendkaks.

See asi tõi piinlikkusi, isegi rahulolemattust. Et seda kõrvaldada ja muuta ideed, kompanii otsustas valmistada film ümbruskonnas. See film teostus indiaanide, tööliste, ametnikkude ja kõigi elanikkude kaasabil.

Ja sel juhusel, ütles Bill Pew — ja ta hää l tõusis võimsalt — mina tulen näitelavale.

Kogu asi anti mulle kätte. Peab ütleva teile, et olin saand, see oli kolme aasta eest, kino näitejuhiks.

Lõin hää stsenaario. Ei oldud kitsi hinnaga, ja ei midagi muud kui nimi oli pisut labane: Tulsaneitsi. Teate, kuidas ameeriklastel on kino geeniust. Nemad on leidnud kõige suurepärasemad ja kõige algupärasemad ideed. Otsustage ise: Indiaanid olid röövind ühe valge noore neiu, kelle isa, miljardär, oli suurtööstuse omanik (samal ajal inimarmastaja). Siis sõideti järele röövijatele ratsanikele, kes oleksid skalpeerind blondid juuksed oma kombe järgi. Selle kõrgeklassilise filmi kogu huvi ja kogu algupärasus oli selles jälgimises üle kõigi takistuste: läbi veeuputuse, tulekahju, piki lausikuid ja mägesid isegi käigusoleva rongi all. Lõppeks indiaanid piiratakse momendil kui päänõid tõstab ingelliku saagi kohale skalpeerimisnoa, nad on püssipaugu tabatud, ja laps on päästetud oma isa ja peigmehe poolt.

Jaotati osad, asuti lavastamisele. Punanahad olid agarad. Tehti palju harjutusi lõppstseeniks. Kui kõik sobis, alati ülesvõtted.

Lõpu ülesvõtteil fotograaf, kel oli südamel ta amet, müristas, jätkates väntamist:

— Minu lint on kadund! Need punanahad ei oska hoida end. Nad on käperdised. Nad ei oska kukkuda, need neetud indiaanid. Nad kukuvad elajalikult. Kui need asendataks elukutse-
listega!

Stseen lõppis samahästi kui õnnetusega.

Kas ei tahetaks, et need kes lamavad maas, ei liigutaks enam.

Ja et veri voolaks nende ümber.
Nad olid langend õnnetult, kuid nad olid hästi surnud. Ja neid oli kaksteistkümmend.

Silmapiikselt võidi näha hirmsat tõelisust, kurja juhus: ilma et keegi oleks teadnud — näitlejad, kes täitsid jälgijate osa, ei olnud lasknud tühjalt: nende relvad olid laetud!

Jätan teie kujutlemiseks, kuidas ma avaldasin oma ahastust sel uuelaadilisel lahinguväljal, kiskudes juukseid päast, lüües vastu rinda, süüdistades end, et ma ei olnud kontrollind padruneid — kuid kes oleks võinud uskuda, et paukpadrunites olid kuulid. Ja mina kuulutasin kõigile, et lähen andma end kohutunikkude kätte — või halvemat veel, — vastutavana selle kohutava katastroofi eest, mis maksis kaheteistkümmne petroolliallikate omaniku elu.

Kuid üks sõber tuli vaatama mind mu väikesse majja, kus keerlesin nagu lõvi puuris. Jutustasin talle oma enesetapmiskavatsusest. Tuli teisi, ja jutustasin ikka. Kuid nad panid mulle pähe mõistuse, ja hakkasin lõppeks pisut jahtuma.

Tuli juurdlus. Laetud ja laadimata padrunite sarnasus ja vabandavad asjaolud, minu kangelaslik ülalpidamine maksid šerifi silmis, et jäin süüdistamata.

Kuid minetasin piirkonna, et asuda kiirete asjade juhtijaks ühte suure majja New-Yorki väga hää palgaga.

Sääl sain teada, kuidas vihahoog pani liikuma suguharu, ja kümme ülejäänud maaomanikku olid hirmsasti ärritet. See käärimine kutsus välja paljastuse, mida harrastas üks neist, nimega Henry Roan. Ta süüdistas otse avalikult kompaniid indiaanide hävitamises, et mitte maksa osakasu.

Äkki teda ei nähtud enam. Üksteistkümmend päeva pärast kadumist leiti ta revolvrikuuli läbistat laip mahajäetud autos ühe tee ääres.

Neid jäi üheksa? Ei. Teete arvutamisvea. Neid ei jäänd ühtki. Kuna Roan leiti, nagu ütlesin juba, kogu suguharu, pannaika vallatud, kogus oma telgid, hobused, asjad ja naised ja põgenes mägedesse ja jättis valged õliallikate valitsejaiks.

Nüüd, kus olen asund Inglismaale, lõplikult minetand Ühisriigid, nüüd kui ma olen ma ise, nüüd võin avada teile saladuse — näete, et tunnen ajalehepiltide kaudu, mis protsess on tulnud kolme aasta pärast Tulsas kohtus. Önnistagu jumal kohutunikke ja tunnistajaid, kuid miks tahate, et mina jatkan oma huvi sellele vanale loole?

Bill tahtis öelda mõned sõnad veel. Ta ütles erilise uhkuse hooga:

— Kui kunagi leitakse indiaanide mürgitajad ja mahalaskjad, hää küll.... neid eileita kunagi selleks.

— Uskuge, mu auväärne sõber, lisas Bill Pew lõpu ja hüvastijātu asemele, ses maailmas on ainult kirjanikud, kel on rikas mõttekujutus ja kes oskavad juhtida intriigi lõpuni.

Seeriast „Tõelised lood“.

Henri Barbusse on maailmakuulsusega prantsuse kirjanik, kes maailmasõja ajal võitis üldise tunnustuse oma romaaniga „Tuli“. Kuna Barbusse ise oli olnud lahinguis maakaitseväelasena, siis just kesk sõda (1916 aastal) ta avas eemalolijate silmad sõja õudusele ja pani lootma ainult töörahva poolt lubatavat sõja lõppu. Seda täiendas hiljem roman „Selgus“, milles veel enam on kriipsutat alla lõpu tegemine sõdadele üldse.

Viimastel aastatel H. B. on avaldand hulga teoseid, suure romaani „Ahelad“, novellikogu „Jõud“, kus on leidnud uue väljendusviisi, eriti rohkesti ühiskondliku sisuga artikleid, uurimuse Jeeseuse õpetusest ja selle võltsimisest vaimulikkude poolt. Ta on asund looma proletaarlikku kirjandust ja kutsund üles teisigi Lääne kirjanikke lähenema töölikklassile.

Eelolev jutt on seeriast „Tõelised lood“, veel ilmutata raamatust, mis ei ole mõttekujutuse viil, nagu kirjanik ise tõendab, vaid vastab faktidele. Ameerika petroolikapitaliste paljastab ameeriklane Upton Sinclair oma uues raamatus „Petrool“, samuti nagu oma maa provokatsiooni töölikklassi vastu varem romaanis „100 protsenti“. Barbusse annab siin küllalt selge pildi Ameerika kapitali hoolimatust vägivallast alati, kui see on neile kasulik.

Sõnaseletusi:

groom — hotelli teenija, poiss	maagia — nõidus
cow-boy — karjanõ Ameerika rohtlaantes	mosaiik — pisitäppidest pilt
vagabund — hulgas	tavern — kõrts
kabaree — ettekannetega restoran	ekstaas — kõrgeim vaimustus, hoog
ruineeruma — rusudeks muutuma	loovutuma — maha jätma
baar — joogikoht letiga	yankee — ameeriklane — valge
reaalsus — tõeline ilm	relv — sõjariist
kollektsionäär — asjade koguja (huvi pärast)	zhest — käeliigutus
cocktail — viin	vigvaam — indiaanide onn
rostbiif — toit verisest loomalihas	indiaanitar — naisindiaan
reljeefne — kõrgemate paikadega, katsutav, selge	lintshimine — rahva omakohus (= tapmine)
	round — poksiring
	all right — hää küll
	sherif — kohtunik

Riiklik madisepäev

Selle aasta madisepäeval, 24. veebruaril, pühitseti teatavasti Eesti vabariigi kümnendat juubelit. Oli võimalusi jällegi loetella, mitme sea, lamba, lehma ja hobuse võrra Eesti rahvas on rikastund ning mitu uut asunikku on tekkinud. Pääsai, võidi öelda uhkesti: „Eesti rahvas on ära teenind oma iseseisvuse“ (vt. haridusministeeriumi väljaantud kõnekonsept).

Kuid selles ongi kogu viga, et kõik Euroopa maad on paranend majanduslikult pärast maailmasõda. Mida Eesti riigimehed võivad lugeda Eesti vabariigi erilisteks saavutusteks, mida muidu poleks olnud?

Haridusministeerium isegi vaikib suurtest kultuurisaavutustest. Ja tõsi: enamasti pappide hooldamistöö, tagurliste valitsuste tagasikiskumise tõttu ei ole jõutud tõsta kõrgele ei sunduslikku algharidust ega ole jõutud külvata haridust täiskasvanute laiaadesse ringidesse. Oma meeste valitsetav riik ei ole ühelgi alal hoolitsend töötava rahva eest enam kui võõradki.

Samaks päevaks ilmund statistilised andmed tõendavad:

1) Rahvaharidus langeb. Kui õpiaastal 1924/25 jäi hariduseta koolikohuslikke lapsi näiteks Petserimaal 14,4%, Virumaal 2,3% ja Järvamaal 2%, läinud õpiaastal (1926/27) iga tuhande koolikohusliku lapse seast jäi õpetuseta Petserimaal 185, Virumaal 30 ja Järvamaal 28. See tähendab: julgel ja kindlal sammul kirjaoskamattuse poole! Rahva tervis langeb: 1923. aastal suri hingamisorganide haigustesse 123 inimest 100.000 (elava) inimese seast, see arv on tõusnud. 1926. a. see arv oli 155 (1927. a. kohta teated puuduvad).

Kuid sellele seltsivad huvitavad arvud töölistest: samal ajal kui tööliste arv suurtööstustest on vähenend 1923. aastast 1927-ni umb. 400 võrra, tööõnnetusi oli 1922. a. 2804, 1927. a. aga see arv on terveni 4787, s. o. ligemale kaks korda suurem, see on: tööolud on saand tervisele hädaohtlikumaks, järelvalve viletsamaks. Juba 1918. a. deklareeritud kaheksatunnine tööpäev on jäänd paberile, ja ametliku statistika järgi keskmine tööpäev on 8,4 tundi. Ning samal ajal kui elumaksumus on tõusnud 1922. aastast pääle keskmiselt 32 protsenti (kortrid on läind isegi enam kui kahekordsesse hinda), töölise keskmine tunniteenus on tõusnud vaevalt 7—8 protsenti, kõnelemata töötatöölise järjest suurenevaist hulkadest.

Ja siit on ka selge rahva hariduse kui ka tervise langemine, kuid kõrvaldamisest töörahva töö- ja palgaolude parandamise ning tööpuuduse kaotamisega ei mõtle madisepäeva hõiskajad!

*

Hiljuti Tartus ilmus koguteos „Dünamis“ I, mille ilmavaade ju kuidagi ei või olla proletaarlik, vaid vaabmeelse kodanlise intelligenti oma. Kuid säälgile leidub viise, mis näitavad ka intelligenti ühist rahuldamatust kaitseliitlikule riigile. Toome paar Mass-inimese näitusenumbrit:

1. Hümn.

Oo kaitse liit, oo kaitse liit,
sa looder-loorber-ajaviit —

ah lippe, mundreid ja aukraade,
manöövreid prassinguid, paraade,
ah medaljonge, sööminguid
ja purjus pääga lööminguid —

oo kaitse liit, oo kaitse liit,
Beniitode me uksepiit.

(Beniito — Mussolini eesnimi. „R.“ toim.)

2. Tundmata sõduri haul.

Sõdur jooksupkraavis

külmas ja näljas end karastas —

kindral soojas staabis
viina või varustust varastas.

Sõdur tapeti maha,

pärgagi keegi ei pane —

kindral ristid saab ja raha,
päälegi kuulus on kangelane.

Need read kõnelevad vist hästi vabameelse intelligentsi vaateist. Ja ega töörahvaski selles asjas mõtle palju teisiti!

Tagasikiskumise aastail

Selle päälkirja all ilmub Leningradis „Külvaja“ poolt väljaantava rahvaliku teaduse-, kirjanduse- ja kunstiajakirja „Orase“ lisana huvitavaid materjale 1907.—1916. a. sündmustest Eestis. Sää! on Eestimaa kuberner! salakirju kõrge-
matele ametiasutustele, sää! on Tallinna üksik-tsensori ko-
hustetäitja H. Jannseni kaebusi to!leaegelele kohtule töö-
lisühingute väljaannete asjus, sää! läkitab „Eesti kirjanduse
järele valvaja“ M. J. Pukits ametiasutustele seletusi kuri-
teo tundemärkidest ilmuvas kirjanduses.

Avaldame siin trükiasjade peavalitsuse aktist nr. 157,
1911. aastast katkendi eestikeelse brošüüri „Meie Sõna I“
kohta:

23. juulil saadab H. Jannsen trükiasjade-peavalitsusse
koopia oma kaebusekirjast Tallinna ringkonnakohtu-
prokurörile — 9. juulist 1911, nr. 677:

„Selle aasta 1. aprillil panin ma aresti alla eestikeelse
brošüüri „Meie Sõna I“, kirjastuseühisus „Töö“, Tallinnas,
mis V. Ehrenpreisi trükikojas trükitud, leides nimetatud

brošüüris kriminaalseaduse § 125. ja 129. ettenähtud kuritegude tundemärkisi.

Seda tähele pannes, et Ehrenpreisi trükikoda, nagu seda politsei uurimisest näha võib, tähendatud brošüüri tsensuri-seaduse (1906. aasta väljaanne) § 143 rikkudes välja andis, nimelt enne, kui seaduses kindlaksmääratud aeg mööda oli, siis pean ma arvama, et Ehrenpreis, kes brošüüri kuriteolise sisuga mitte vähem tuttav ei olnud kui selle väljaandja, meelega selle välgukiirusega trükikojast välja andis ja et väljaandja selle niisama kohe „talle tundmata isikutele“ ära müüs, et brošüüri konfiskeerimisest päästa ja tema laialilaotamist lihtrahva hulgas võimaldada.

Brošüüri autoriteks on tuntud Eesti sotsiaaldemokraadid, nagu: K. Rumor, J. Liliénbach ja teised. Et autorid küllalt vilunud revolutsionärid on, siis on näha, et nad mitmesugu sala ja kaudsete teede abil olevatest seadustest mööda minna püüavad. Raamatukese sisuks on laulud ja mitmesisu-lised kirjatükid, kuid puudutavad nad enamjagu sotsiaalpoliitikat.

Juba alguses, esimeses kirjatükis, püüab K. Rumor Balti-maa revolutsioonipäevade mälestusi elustada. Nii leiame meie pealkirja „Punased lilled“ all 5. leheküljel:

„Punased lilled õitsevad võitlejate haudadel. Punased lil-
led — väikesed, murest purustatud südamed, hinge igavad
kellukesed, värisejad karikad, murega täidetud.

Külma talve keskel tuli kurvastus. Kesk külma talve voo-
las veri. Kesk külma talve olid matused.

Kevadel sadasid vihma nutupisarad värsketele haudadele,
tuul tõi tuleva aja ja aastate idusid. Hiljem, kui esimene viha
kustuma hakkas, ilmusid esimesed verelilled, veel kättetasu-
mata kuriteo elavad tunnistajad.

Verelilled! Heledad pärlid, murede proosa...

Kodumaa kehval pinnal, küla karjamaa taga, kus tume-
dasse liiva valu on maetud, kasvavad nad kurvalt varjurikaste
kaskede all. Kestev vaikumine painutab nende varsi maa
poole, väsinult kumaradvad peakesed.

Jaanilaupäeva soojal õhtul tulevad inimesed, tumm küsi-
mus silmas. Peatavad — peakesed vajuvad rinnale, väledaid
mõtteid mõlgutades ja lähevad jälle.

Punased lilled õitsevad võitlejate haudadel.“

9. leheküljel laulus „Pühade eel“:

„Isamaalised“ lehed sõimavad juute kui kihvtiseid usse.
Juutidel otsa ees hirmuhigi. „Tõsi“-Vene mehed punuvad,
nuuta ja ihuvad pussi. Ristirahva lihavõttepühad on ligi.“

15. lehekülje kaksikkõne:

Ülemad ja alamad.

Ülem: Ärge ässitage rumalat rahvast härrade vastu.

Alam: Aga härrasid rahva vastu võib?

Ülem: Härrad on isegi targad.

Kirjatükis „Edenemise sihtjooned“ [par. 129. p. 2. Trüki-asjade-peavalitsus] katsutakse töölisklassi arenemise teed ära märkida, mille kaudu ta jõuaks oma ihaldatud eesmärgile — oleva korra kukutamisele ja riigivõimu haaramisele.

Autor leiab viimasel ajal seltskonnas teatavat elavust. Läänud aasta lõpul olid jälle kõrgemates koolides rahutused. Nende korratuste põhjust ei tule otsida mitte välises kihutustöös, vaid palju sügavamalt. Nende korratuste põhjuseks on seltskonna meeleolu. Kõigis ühiskonnakihtides kasvab rahulolematust valitsuse vastu, igalpool võib märgata mingisugusi reflektiivseid liikumisi, mida valitsus kohe tõttab maha suruma; kõik elanikkudeklassid on pahemale poole nihkunud.

Vastus on 19. leheküljel:

Meie teame ainult üht asja: meie õigusline kord ei vasta oma ülesannetele ja teeb ühiskonna arenemisele ainult tõkkeid; ühiskonna arenemine purustab varem või hiljem need tõkked. Selle muutuse aega ja kuju on võimata ette näha. Vene riik ulatab üle laia lagendiku, tema korratu riikline elu voolab konarlist ja ootamatustega täidetud rüppes.

Seltskonnas tundub korratumaid tuiksoonelööki, valitsuse ringkondades pannakse loomulikult sellekohased abinõud käima; Kauges Idas oodatakse ähvardavat koitu, mis kõikidele võimalustele teed võib teha. Aga kes julgeb siiski äkilisest pörest rääkida?

Ühiskondlise arenemise teaduslik uurimine, mille peale töölisklass oma lootused paneb, läheb välja sellest vaatekohast, et praegune kapitalistlik valmistamiseviis kõrvaldamata kõikidesse tööstuseharudesse tungib, kuni kurnatav rahvaosa poliitilise võimu haarab ja valmistamise korraldamine ühiskonna kätte läheb.

Ühes klassiteadvuse laialilagunemisega imbub töelistesse ka arusaamine selle üle, et ühiskonna arenemine vastaspidises sihis sünnib, rikkusi üksikute isikute kätte koondades.

Töölisklass peab rehkendama nende muudatustega, mis meie kodanluse laagris käimas on. Mida püsivamal ainelisel alusel see asub, seda tugevamaks vaenlaseks on ta tervel võitluseliinil, kus ta töolistega kokku põrkab [par. 129., p. 6. Trük.-peav.l.

Kui riigi poliitiline korraldus sotsiaalse vabaduse ära määrab, kui iga klassivõitlus tingimata poliitiline võitlus on — võitlus riigivõimu pärast, siis on arusaadavalt kõik ühiskondlise tähtsusega tegevuseavaldused selle poliitilise võitluse astmed, vähemalt selle poliitilise võitluse eeltööd.

Sellepärast peavad töölised ühiskonnatööst osa võtma, igalpool oma nõudmisi avaldama.

Töölised peavad teraselt valvama linnade omavalitsuse tegevust ja ei pea ühtegi valimist ilma oma nõudmiste avaldamiseta mööda laskma; kõik koosolekud tulevad ära tarvitada, hariduseküsimumi esile tõmmata, karskusemeeste koosolekud ära kasutada oma ideede läbiviimiseks... Kestvast koostöötamisest ei tule kunagi midagi välja, kuid on juhtumisi, kus kodanluse demokraatiline osa valmis on järele andma... Tuleb haridusseltsidesse tungida ja seda teha, mis seadus avalikult lubab. Ühes sellega tuleb töelistel hoolt kanda, et neil oma häälekandja ja kirjandus oleks, mille kaudu võiks laialiste hulcade peale mõjuda.

„Töolisteliikumise jaoks ei ole päris kohast aega kunagi, niikaua kui töölised on see rahvaosa, mille üle valitsetakse; aga päris võimata ei ole töolisteliikumine ka kunagi mitte.“

Lõpuks toob autor Kautsky programmi põhimõtted autonoomiliste asutuste üle.

Ettetoodu põhjal on mul au Teie Kõrgestsündinut paluda minu poolt brošüüri peale pandud aresti kinnitada ja selles asjas süüdlasi kohtulikule vastutusele võtta.

Tallinna Üksik-Tsessori koh. täitja
H. Jannsen.

Kohus mõistis brošüüri „Meie Sõna I“ eksemplarid ära hävitada.

*

Mainitud tsensor Harry Jannsen oli J. V. Jannseni poeg L. Koídula vend, tsensoriametis nagu ta vend Dr. Eugen Jannsen, mõni aeg surnud professor J. Jõgever jne.

Eesti rahva ametlikud esindajad on olnud ikka keisritruud, sest praegu veel ollakse meil uhked, et tervelt kolm eesti soost tõusnud meest on olnud Vene keisrite ihuarstideks. „Nagu palju teisi eesti mehi“, ütleb „Postimehe“ juubelialbum, „kes vähematel kohtadel tööd teevad, nii on ka need aujärje lähedal seistes näidanud, et eesti väikerahvas selles piskus, mis temale kätte on antud, u s t a v on olnud.“

Oh neid Vene keisri ustavaid alamaid, kes nüüd valitsevad Eesti riiki!

Noorsotsialistliku Liidu II kongress

Eesti Noorsotsialistliku Liidu juhatusel peetakse Noorsotsialistliku Liidu II kongress Tartus laupäeval 31. märtsil ja pühapäeval 1. aprillil 1928 a. Algus laupäeval kell 11 hommikul.

Kongressi päevakord on järgmine:

1. Avamine.
2. Juhatus, sekretariaadi ja toimkondade valimised.
3. Aruanded Noorsotsialistliku Liidu juhatuselt, häälekandjalt ja kohtadelt.
4. Poliitiline silmapilk. — Referendid: E. Sakkeus ja M. Mihkelson.
5. Noorsotsialistliku liikumise kultuurhariduslikke ülesandeid:
 - a) kultuuritöö tähtsus noorsotsialistlikus liikumises — ref. Dr. Audova.
 - b) kirjandus ja kunst — ref. N. Andresen ja K. Freiberg.
 - c) õpingid — ref. E. Sakkeus ja Olup.
 - d) töölissport — ref. A. Antson ja A. Offenbach.
 - e) laulukoorid, näitetrupid — ref. A. Paap.
6. Töölisnoorsoo kaitse — ref. A. Stein ja L. Johanson.
7. Noorsotsialistide suhe teiste noorsoo organisatsioonidega — ref. R. Saving ja A. Marmor.
8. Kodukorra muutmine.
9. Töökava ja eelarve.
10. Valimised.
11. Kongressil algatatud küsimused.

Eesti Noorsotsialistliku Liidu kodukorra § 9 järele saadavad Liidu ühingud kongressile iga 15 liikme või selle osa päält ühe esindaja, kes valitakse ühingu üldkoosoleku poolt (§ 23).

Kongressi saadikud tuleb varustada mandaadiga, millest näha ühingu liigete arv ja üldkoosoleku poolt valitud esindajate nimed. Mandaat tuleb varustada ühingu esimehe ja sekretäri allkirjadega.

Kongress on otsusvõimne, kui on koos vähemalt $\frac{1}{3}$ hääleõiguslikke saadikuid. Jääb kongress väljakuulutatud kellaajal pidamata, siis peetakse pool tundi hiljem teistkordne kongress, mis on otsusvõimne eelmise kongressi päevakorras olnud küsimuste kohta igasuguse osavõtjate arvu juures.

Ühingud kes soovivad kongressi päevakorda mõningate küsimustega täiendada peavad vastavad ettepanekud Liidu juhatusetele esitama vähemalt kümme päeva enne kongressi.

Ruumidest, kus kongress peetakse, teatab Liidu juhatus hiljem.
Kuna kongress kestab kaks päeva, siis palub Noorsotsialistliku Liidu juhatus ühinguid võimalikult peatselt teatada, kes nende saadikuist vajavad Tartus öökorteri.

Eesti Noorsotsialistliku Liidu juhatus.

Koordeklamatsioonist

Käesolevas numbris toome Tallinna Töölisteatri repertuaarist ühe Ernst Toller'i koordeklamatsiooni. See ala on veel hoopis käsitlemata meie noortööliste organisatsioones, kuna mujal mail ta on leidnud laialist poolehoidu kui ühisele meeleolule kasvav tegur.

Koordeklamatsiooniks võib olla peaaegu iga luuletus, mille sisu on vastav. Esimene tingimus ainult, et ta oleks tugev ja jõuline. Sellasel juhul aga korraldajal oleks vaja jagada erigruppidele üksikud osad. Eriliselt koordeklamatsiooniks kirjutet luuletus aga on lihtsam: ta on määränd osad ette.

Kui „Proletariaadi päev“ nõuabki orkestri kaastegevust, siis see võib jääda ära: selle asemel ju üksikud osad on lauldavad — võimalikult mitmel häälel. Kuid iga grupp või kogu koor peab omandama ühiseks tekstiks ühise tooni. Koorijuht, kui teda võib nimetada nii, peab hoolitsema sellest, et oleks kooskõla ning et iga grupp ja kogu koor õpiksid kätte vajalise hääle tõusu ja languse ning igal lausel, värsil ja sõnal oleks vajaline tugevus ettekandel (olgu see pidudel kuulajatele või koosviibimistel iseenele) juht, aga kaob ära, selle asemel igas grupis on algatajad, selle häältel sõltub takt.

Tehke katset — ja näete, et koordeklamatsioonid moodustavad edespidi mitte vähem tähtsa elemendi teie töös kui laulukoor ja ühislaul.

„Rünnak“ ilmub 6 korda aastas. Tellimishind aasta pääle 1 kroon, poole aasta pääle 60 senti. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused, noorsotsialistlikud ühingud ja „Rahva Sõna“ tellimiste vastuvõtjad. Nõudke üksiknumbreid kõigist noorsotsialistlikkudest ja E. S. T. P. ühingutest, raamatukauplustest, raudteejaamadest ja ajalehemüüjailt.

Eesti Noorsotsialistliku Liidu häälekandja.

Vasutatav toimetaja: **Reinhold Saving**. Väljaandja: **Alfred Offenbach**.

Toimetus ja talitus: Tallinn, V. Pärnu m. 31, postkast 367.

Kirjastuse o.-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas.